

FYLKESMANNEN I SØR - TRØNDELAG MILJØVERNAVDDELINGEN

RAPPORT 5 1988

VERNEPLAN IV FOR VASSDRAG

GJENNOMGANG AV VERDIER

GRYTELVA

FAGGRUPPE:

- FISK
- KART OG DATA
- NATURVERN, FRILUFTSLIV
- VANN, AVLØP, RENOVASJON
- VILT
- VASSDRAGSFORVALTNING

TRONDHEIM JULI 1988

FORORD

På oppdrag fra Direktoratet for Naturforvaltning har Fylkesmannens Miljøvernnavdeling frambrakt opplysninger om 4 vassdrag medtatt i Verneplan I og II. Dette har vært gjort som del av det forberedende arbeidet til Verneplan IV. De vassdrag som har vært vurdert er:

- Grytelva i Hitra (II 8)
- Grytdalselva i Snillfjord (121)
- Oldenvassdraget i Bjugn (II 11)
- Norddalselva i Åfjord (129)

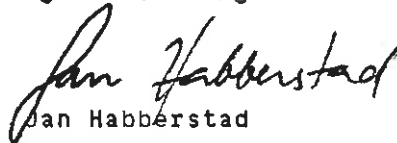
Miljøvernnavdelingen har hatt det faglige ansvar for å utarbeide rapport for fagfeltene naturvern, friluftsliv, vilt og ferskvannsfisk. Opplysninger om disse forhold er samlet sammen med en generell beskrivelse av inngrep og plansituasjonen i områdene.

Rapporten er sammenstilt av vassdragsforvalter Jan Habberstad. Bidragsyttere i Miljøvernnavdelingen har vært:

- Arve Fredriksen, generell beskrivelse
- Ingvar Korsen, fisk
- Ole Ketil Bøkset, vilt
- Ingrid Angell Pettersen, naturvern/friluftsliv
- Tørris Ekker, naturvern/friluftsliv

Når det gjelder geologiske forhold har Gleny Foslie ved Plan- og næringsavdelingen vært engasjert.

Det er foretatt befaringer i samtlige vassdrag.

Jan Habberstad

Vassdragsforvalter

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.0	MATERIALE	side	2
1.1	REGISTRERING OG BEFARINGER	"	2
1.2	BENYTTET LITTERATUR	"	2
2.0	NATURGRUNNLAG	"	3
2.1	BELIGGENHET	"	3
2.2	LANDSKAP	"	4
2.3	KLIMA	"	5
2.4	GEOLOGI	"	6
2.5	HYDROLOGI	"	7
2.6	BOTANIKK	"	8
2.7	DYRELIV	"	9
2.8	FISK	"	10
3.0	TEKNISKE INNGREP/PLANSITUASJONER	"	11
3.1	TEKNISKE INNGREP	"	11
3.2	PLANSITUASJONEN	"	12
4.0	VERDIVURDERING	"	13
4.1	NATURVERN	"	13
4.2	FRILUFTSLIV	"	13
4.3	VILT	"	13
4.4	FISK	"	14
	SKISSE OVER NEDBØRFELTET	"	15

1.0 MATERIALE

1.1 REGISTRERING OG BEFARINGER

Det har vært foretatt befaringer til samtlige vassdrag.

Spesielle registreringer har vært foretatt av fosser og stryk i vassdraget. Her er tatt fotos og videoopptak i forbindelse med utarbeidelse av Rapport 10/87 "Fosser og stryk - Forprosjekt" fra fylkesmannens miljøvernavdeling. Registreringene av fosser og stryk er lagt inn på en egen database i miljøvernavdelingen.

Vannkvaliteten er registrert.

1.2 BENYTTET LITTERATUR

- Kommuneplan for Hitra.
- Cappelen bil- og turistkart Møre og Trøndelag.
- Vernekart, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 1981
- Statens kartverk, M 711 kartblad 1422 III Sør-Frøya og 1421 IV Skardsøy.
- EDNA - fylkesvise register over verneverdige naturområder.
- Økonomisk kartverk blad 80P 127130.
- "Havmyran naturreservat, Hitra". Brosjyre utgitt av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.
- "Hydrografisk kart over det sydlige Norge", Vassdragsdirektoratet hydrologiske avdeling.
- Det Norske Meteorologiske Institutt "Nedbørnormaler" og "Temperaturnormaler". Nedbør- og temperaturdata for utvalgte stasjoner.
- Statistisk Sentralbyrå, statistikk fra landbrukstellinga 1979.

Personlige meddelelser:

Harald Viken, Vassdragsdirektoratet hydrologisk avdeling.
Eirik Førland, Det Norske Meteorologisk Institutt klimaavdeling.
John S. Skjøstad, Sør-Trøndelag fylkeskommune, plan- og nærings-
avdeling

Jarle Strøm, Herredssagronom Hitra
Odd Berset, Herredsskogmester Hitra
Kåre Strøm, Gryta gård

2.0 NATURGRUNNLAG

2.1 BELIGGENHET

Grytelva med Skumfosselva og Einskogelva på Hitra hører til naturgeografisk region 40: "Møre og Trøndelags kystregion". Regionen omfatter de ytre kyststrøk gjennom hele fylket, med Hitra og Frøya. Grytelva er blant de svært få vernede vassdrag i landet som i sin helhet hører til kystregionen.

Vassdraget ligger i vestre del av Hitra kommune i Sør-Trøndelag fylke. Nabokommuner til Hitra er Agdenes, Frøya, Hemne, Snillfjord og Ørland i Sør-Trøndelag, samt Aure og Smøla i Møre og Romsdal.

Grytelvas nedbørfelt er 44 km², og elvas lengde fra Mørkdalsvatnet til utløpet i Straumsfjorden er 13 km.

Nedbørfeltet er lite påvirket og omfatter en del av Havmyran naturreservat med et myr- og våtmarksområde av internasjonal verdi. Riksveg 713 krysser elva nær utløpet ved gården Gryta, og letteste adkomst til nedbørfeltet er på sti fra Gryta i nord til Skumfossøra i syd. En annen mulighet er å følge vassdraget inn. Hitra har ferjesamband med Sunde i Snillfjord, Frøya og Kristiansund via Smøla.

Vassdraget dekkes av kartblad (M 711) 1422 III Sør-Frøya og 1421 IV Skardsøy. Det meste av nedbørfeltet er dekket i økonomisk kartverk BOP 127130. Havmyran naturreservat er gjengitt i Vernekart blad 71 og 82 utgitt av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 1981. Kwartargeologisk kartblad "Kristiansund" utgitt av NGU dekker nedbørfeltet.

Det høyeste partiet i nedbørfeltet ligger på 300 m o.h., men den største delen av arealet ligger under 100 m o.h. Sjøarealet er 5 km², om lag 10 km² er lyngheier eller bevokst med stort sett lite produktiv furuskog. Det resterende arealet er variert myr, samt noen dekar jordbruksmark ved Gryta.

2.3 KLIMA

Vassdraget har et maritimt, varmetemperert advektivt bestemt klima med kjølige somre og milde vintre. Området har en maritimitetsgrad på 60-80%, hyppigste vindretning er SV og snødekket er ikke bestandig.

Nedbørsmålinger fra Sandstad, Smøla og Hitra indikerer en normal årsnedbør på 1100 mm. Mest nedbør faller i september - oktober, minst i mai.

Temperaturmålinger fra Sandstad, Smøla og Titran gir en normal middelårstemperatur på 6° og månedsmiddeltemperatur som varierer mellom 0 og 14° C. Minimumstemperatur under -15° C forekommer sjelden, mens maksimumstemperatur over 25° C normalt forekommer hvert år.

2.4 GEOLOGI

Geologisk litteratur/kart fra området:

- Berggrunnsgeologi:** Berggrunnsgeologisk rekognosering av fire områder på kysten av Møre og Trøndelag, NGU rapp. 86.027, Boyd.
Metamorfe og eruptive bergarter på Hitra, NGU 223, Kollung.
Fylkeskart Sør-Trøndelag 1:250.000, Reite, (under trykking).
- Kvartærgeologi:** Grusregisteret for Hitra og Frøya kommuner, NGU rapp. nr. 86.022, Nålsund.

Berggrunnsgeologisk beskrivelse:

Bergartene i dette området består av metamorfe eruptiver som er ca. 450 mill. år gamle.

I de indre og sørlige deler av vassdraget består berggrunnen av granodioritt. Denne er grovkornet, lys grå til hvit. I ytre og nordlige deler av vassdraget går denne bergarten gradvis over til dioritt og kvartsdioritt. Denne bergarten er mørk og middels- til grovkornet.

Begge bergartene viser lite eller ingen tegn til deformasjon.

Geomorfologi

Hitra er en lav og flat øy, særlig i ytre strøk, dvs. i nord og vest. Dette lavlandet regnes med til strandflata.

Fjellene i området når opp i ca. 300 m.o.h. Dalene skjærer inn mellom disse, fortrinnsvis i to retninger som står omtrent loddrett på hverandre; mot sydøst og mot sydvest. Dette preger også Grytelvas løp som i de indre områder renner mot nordvest, mens den i ytre områder renner mot nordøst.

Kvartærgeologi

I nedre deler av vassdraget er landskapet nakent, snauberg dekker det meste av arealet.

Indre strøk er atskillig frodigere, b.a. med større myrstrekninger.

Løsmasser mangler nesten fullstendig, bortsett fra Skumfossørene som er et gammelt dalbekken fylt av marine sedimenter, hovedsaklig skjellsand og leire.

Det er ikke registrert noen sand- eller grusforekomster.

Verneverdige områder og forekomster:

Områder har ikke kjente geologiske forekomster eller områder som synes å ha spesielt stor verdi i naturvernsammenheng.

2.5 HYDROLOGI

Midlere vannføring for Grytelva er beregnet til $1,5 \text{ m}^3/\text{s}$. Det er ikke foretatt vannføringsmålinger i vassdraget, og nærmeste vannmerke er Valen på østlige del av Hitra. Største og minste vassføring i et middelår anslås på grunnlag av disse målinger til henholdsvis 11 og $0,1 \text{ m}^2/\text{s}$. Sjøandelen i nedbørfeltet er 10 %, med Mørkdalsvatnet og Sandvatnet som de største, hver på ca. $0,5 \text{ km}^2$.

Det er strykpartier i Stakkvasselva og flere steder i Skumfosselva. Ved Gryta finner vi Grytfossen like ved riksveien, og i det trangeste partiet i Skumfossdalen ligger Storfossen med fall på om lag 5 m.

2.6 BOTANIKK

Området ligger vest på Hitra og representerer to vegetasjonsregioner, kystseksjon lavlandsbelte og kystseksjon prealpint belte. Barskogen i området er vurdert som verneverdig.

Vegetasjon - flora

Nord for nedre del av Grytelva er jordsmonnet næringsrikt, og vi finner her en artsrik furuskog med trær opp til 20 m. Slik skog er det ellers lite av på Hitra og i de ytre kyststrøkene.

Like sør for innmarken ved Gryta vokser noe hassel-furuskog, med hengeving, ormetelg, hengeaks, liljekonvall, markjordbær, gjerdevikke, furuvintergrønn, klokkevintergrønn, skogstorkenebb, gaukesyre, vendelrot, kvitbladtistel og myrtistel.

Videre oppover langs nordsida av Grytelva fins småbregnefuruskog med fugletelg, stortrytle, hårtrytle, gulaks, teiebær, skogstjerne og skogfiol. Her er det også relativt tett, høy og rettstammet furuskog.

Blåbærfuruskog er en vanligere skogtype i området. Her finner vi foruten blåbær noe einstape, bjønnekam, smyle, hårfrytle, tepperot, stormarimjelle, skrubber, kystkransemose og storbjørnemose. Skogen er noe mer glissen enn småbregneskogen med trær som ikke blir over 15-17m. Denne skogtypen er vanlig nord for nedre del av Grytelva, og i søkkene og på de beste voksestedene ellers oppover langs vassdraget.

Røsslyngblokkebærfuruskog er den vanligste skogtypen i området. Denne typen er artsfattig, og vi finner stort sett røsslyng, fjellkrekling, blokkebær, tyttebær, litt blåbær, furumose og gråmose. Skogen er glissen, med kronglete trær oftest mellom 7 og 10m. Denne skogtypen går over i åpen kysthei når vi fjerner oss fra vassdraget, og når vi nærmer oss Skumfossøra.

Øst i området kommer vi inn på havmyran som er undersøkt av Arnfinn Skogen (1964-68). Her dekker myr og lynghei store områder. Røsslyng dominerer lyngheiene, med vekslende innslag av andre lyngarter som blokkebær, rypebær, melbær og fjellkrekling. Andre karakteristiske innslag er stivstarr, bråtestarr, kystmyrklegg, fagerperikum, rome og gråmose.

Myrene viser stor variasjon. De største er gjerne nedbørsmyrer. Disse domineres av røsslyng, dvergbjørk, torvull, bjønnskjøgg, molte, gråmose, torvmoser og en del lav. Innimellom de store nedbørsmyrene fins jordvannsmyrer. Blant de mest kravfulle artene her er brunskjene, loppestarr, breiull, engmarihand, blodmarihand og brudespore.

Området har et sterkt oseanisk preg. Av oseaniske arter finner vi bjønnekam, engstarr, heistarr, knappsviv, rome, pors, skrubber, klokkelyg, kystjammemose og kystkransemose. Heistarr er vanlig i området, og har en nordgrense på Hitra/Agdenes. Knægras er det også en del av.

Kulturpåvirkning

Vegetasjonen er påvirket av beite. Det er også drevet en del plukkhogst i den beste skogen, men det fins bare små hogstflater. Et lite felt med bergfuru fins nær Aunevatnet, og ved Gryta står et felt med sitkagran og norsk gran. Ellers er området lite påvirket.

2.7 DYRELIV

Hjorten har helårs tilhold i nedslagsfeltet og området fra Naustvika til Sagvatnet er spesielt viktig. Store deler av området er helårs oppholdssted for rype og orrfugl (Innbefatter spillplasser for orrfugl). Det er påvist 3 hekkende havørnpar i området. På Havmyran er det registrert 89 fuglearter, derav 71 hekkefugler. Streif av oter i området.

Hitra er den viktigste hjortekommunen i fylket , og i 1986 ble det skutt 372 hjort. Pr. 10 km² var tallet 10.6 (fylket 2.0). Av kommunens 97 hjortevald var 11% 1-dyrsvald. Hele 50% av valdene var på mer enn 4 dyr. Hjortestammen har vært relativt stabil de siste 8-10 åra.

2.8 FISK

Materiale

Grytelva ble bonitert i 1980 med tanke på å vurdere en øket produksjon av laks og sjørret i vassdraget. Grunnlagsmaterialet for vurderingene kan betegnes som meget godt.

Naturgrunnlag

Vassdragets nedbørfelt er 28 km². Den lakseførende strekningen er ca. 6 km, Laksvatnet medregnet. Det er tett lauvskog langs hele vassdraget, særlig i sydvendte sider. Det er ellers en del myrstrekninger med glissen furuskog. En del berggrunn ligger i dagen.

Vassdraget har bestander av laks, sjørret, innlandsørret og ål. Laks og sjørret stopper ved Storfossen i Skumfosselva, ca. 1,5 km ovenfor Aunvatnet. Noe fisk kan også gå i sidevassdraget opp til Laksvatnet.

Noen få hundre meter fra grensen elv/sjø finnes en mindre foss som fisken til sine tider har problemer med å passere. Det er tidligere foretatt sprengningsarbeider i dette stryket for å lette fiskegangen, og oppgangen ble etter dette noe bedre. Oppgangsforholdene kan imidlertid forbedres ytterligere.

Det foreligger ingen planer om å føre laksen ovenfor Storfossen i Skumfosselva.

Grytelva kan karakteriseres som en god smålakselv med rel. lett adkomst, og synes å være Hitra's beste og sikreste lakselv. Det fiskes smålaks, hovedsakelig i størrelsesorden 1 - 2 kg. Fisket foregår i første rekke på den nederste km. Det er på denne strekningen bare en grunneier. Det selges døgnkort, til rimelige priser.

Årlig oppfisket kvantum ligger i størrelsesorden 50 - 150 stk.laks, dvs. 150 - 300 kg.

Fosen laksestyre har tidligere satt ut laksyngel i vassdraget (ca. 6000 stk. pr. år i 1975 - 77; opplysningene er noe ufullstendige).

Fisket etter innlandsfisk er for tiden av liten betydning. Det finnes imidlertid innlandsørret i hele vassdraget.

3.0 TEKNISKE INNGREP / PLANSITUASJONEN

3.1 TEKNISKE INNGREP

Riksvei 713 krysser elva like ved utløpet mellom Gryta gård og elveosen. Totalt befinner det seg 2 kilometer vei innenfor et 100-meters belte på begge sider av elva.

Fra Gryta går det 4 kilometer merket sti mot syd til Skumfossøra. Her er det en bygning tilhørende et fraflyttet småbruk.

Gryta gård har noen dekar dyrket mark inntil elva umiddelbart ved gårdsbebyggelsen.

Ved Grytelvas utløp krysser en 22 kV kraftlinje. Igjennom blandings-skogen er det hugget et ryddebelte på drøyt 10 meter. Bortsett fra denne kraftlinjen finnes ikke kraftlinjeføringer innenfor Grytelvassdragets nedbørfelt.

I elveosen er det tidligere foretatt grusuttak. Hvor store mengder det dreier seg om vites ikke.

Oppsummering :

Grytelva har i svært liten grad vært utsatt for menneskelig aktivitet. Det som finnes av spor på dette er begrenset til lokalitetene nede ved elvas utløp til Grytvågen. Ut over dette er nedbørfeltet uten tekniske inngrep.

3.2 PLANSITUASJONEN

I "Fylkesplan for Sør-Trøndelag 1984-87" er området plassert i kategorien "Andre viktige sammenhengende friluftsliv- og naturområder".

Havmyran naturreservat på 39,6 km² opprettet ved kongelig resolusjon 1982 inkluderer bortimot halvparten av nedbørfeltet.

Grytelva og området omkring er registrert som verneverdig naturområde av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Verneverdiene faller i kategori botanikk, zoologi, landskap og friluftsliv.

Området er ikke spesielt tilrettelagt for friluftsliv, med unntak av merket sti i forbindelse med årlig turmarsj.

I Gryta er en gård i drift med et mindre areal oppdyrket. Herfra tas det ut ved til eget forbruk i Grytdalen, og det tas ikke ut skog fra området utover dette. Skumfossøra har vært drevet med bosetting tidligere, og det kan bli aktuelt å pånytt starte drift og legge veg fram.

Med unntak av en sone på ca. 500 m langs riksvegen tilhører hele området sone 3 i kommuneplanen "Område hvor det bare i spesielle tilfelle kan tillates hyttebygging."

4.0 VERDIVURDERING

Grytelva ligger på Hitra i Sør-Trøndelag. Nedbørfeltet er 44 km². Elvas lengde fra Mørkdalsvatnet til utløpet i Straumsfjorden er 13 km.

Nedbørfeltet er preget av få inngrep.

4.1 NATURVERN

Grytelva er preget av få inngrep. Havmyran naturreservat med et myr- og våtmarksområde av internasjonal verdi ligger innenfor nedbørfeltet. Barskogen i området er vurdert som verneverdig. Området er rikt på variert vassdragsnatur med et stort antall små vann og elver.

Området har naturvernverdier av meget stor verdi

4.2 FRILUFTSLIV

Området har stor variasjon i topografi og vegetasjon, et rikt dyreliv og en elv med laks og sjørret. Det går en sti fra Gryte til Skumfossøra. I forbindelse med "Hitra-trampen" er det også merket en sti. Ellers gjør både topografien og den høye lyngen at terrenget er tungt å ta seg fram i. Området er egna til turgåing, jakt, fiske og noe bærplukking.

4.3 VILT

Hjorten har viktige oppholdsplasser i området. 89 fuglearter er registrert i Havmyran naturreservat.

Området har stor verdi for viltet.

4.4 FISK

Vassdraget er meget lite påvirket av forurensning og av inngrep for øvrig, og kan derfor betegnes som et av de mest uberørte vassdragene på Hitra. Det er videre gjennomført relativt få tiltak i vassdraget, og som referansevassdrag kan Grytelva sies å ha stor verdi.

Fiskeproduksjonen er moderat, men kan økes ved bedring av oppgangsforholdene. Selv om oppfisket kvantum pr år er begrenset, må fiskeinteressene i Grytelva likevel sies å ha stor lokal betydning.

På grunn av mangel på viktige laksevassdrag i regionen må Grytelva hva fiskeinteressene angår, sies å være et vassdrag av betydning langt ut over den lokale interesse.

